

Over de kerk van Beerta

De kerk van Beerta werd in 1506 gebouwd met materiaal van de vervallen kerk van Ulsda. De losstaande toren werd pas in 1806 gebouwd, maar vermoedelijk heeft er al eerder een gestaan. De kerk was oorspronkelijk aan de heilige Bartholomeus gewijd. Zowel de buitenkant als de binnenkant van de kerk veranderde in de loop der tijd sterk. Het voornamelijk 17^e-eeuwse kerkmeubilair verdween voor een groot deel. Gebleven is de preekstoel uit 1625. Op het koor ligt een aantal oude grafzerken uit verschillende periodes, waaronder enkele 17e-eeuwse. Het orgel werd in 1861 door P. van Oeckelen gebouwd.

Details:

In 1961 werd tijdens de restauratie van de Nederlandse Hervormde kerk van Beerta in het zuidportaal een gedenksteen vrijgelegd met de slecht leesbare inscriptie: [D]O ALS ME SCHREF M IIIII VI DE ...ERT LECHT ERSTE STEIN UP ...DACH NA SU[N]T MARCUS. Door de oprukkende Dollard weken de Beertsters in de vijftiende eeuw uit naar hogere gronden en begonnen daar in 1506 -aldus de inscriptie -met de bouw van hun nieuwe kerk. Het werd een - door zijn hoogte imposante -laatgotische overkluisde zaalkerk van zes traveeën met een rechtgesloten koor. De losstaande toren -een eenvoudig vlakopgaand bouwwerk met rondbogige galmgaten en een afgeknot pyramidaal dak met open spits -dateert van 1806, maar de kerkelijke archieven verwijzen naar een oudere voorganger. Ondanks enkele verwijzingen naar de H. Laurentius, neemt men aan dat de kerk oorspronkelijk aan de H. Bartholomeus is gewijd.

Het exterieur van de in de loop der tijd sterk gewijzigde kerk heeft bij de restauratie geen rigoureuze herstellingen of veranderingen ondergaan. Opvallend is het onregelmatige steensverband en de vele stukken tufsteen rond de vensters in de zuidgevel, waarschijnlijk zo ontstaan door hergebruik van stenen van de oude kerk of van de vervallen kerk van Ulsda. Tijdens de vrijlegging van de ondereinden van de muren bleek dat de fundamenten van de oorspronkelijke steunberen (naast de nog resterende op de hoeken) nog aanwezig waren, waarbij de grote maten (180 x 100 cm) herinnerden aan de oorspronkelijke overwelling van de kerk. De dichtgemetselde vensters in de west- en zuidgevel en de in de negentiende eeuw verwijderde bakstenen vorkmontanten met groen glas-in-lood in de overige vensters, konden niet in de oude toestand worden hersteld. In de noord- en zuidgevel werden in de tweede travee vanaf het oosten twee toegangspoorten ontdekt, maar eveneens niet hersteld. Nadat de gewelven in 1783 gedeeltelijk waren ingestort, werden de oorspronkelijke hoge opgaande topgevels aan de oost- en westzijde afgebroken en kreeg de kerk het huidige schilddak. De zuidelijke ingang met de oude inscriptie werd, met uitzondering van de te zwaar beschadigde sluitsteen in de top van de boog, weer in zijn oude staat hersteld.

Deze sluitsteen vertoont ondermeer een ingebeiteld wijdingskruis en bevindt zich tegenwoordig (met een eveneens gevonden sluitsteen uit 1783 aan de binnenzijde van de kerk naast de zuidelijke ingang

De westelijke ingang nagenoeg oorspronkelijk heeft een fraaie zandstenen omlijsting. De noordgevel, die in het midden van de vorige eeuw (1847 en 1861) van vier grote vensters werd voorzien, werd naar de oude sloten toestand teruggebracht.

De in renaissancevormen gesneden kanselkuip dateert van 1625, en werd gemaakt door meester Johan Berentz uit Groningen. Het uitzonderlijk grote klankbord is na de grote verbouwing van 1783 gemaakt door Jan Rijnburg en het eikenhouten rozet is van de hand van de beeldhouwer J.G. Reusscher. Op het koor staat de oude collecteschaal, die nu als doopvont fungeert en bestaat uit een zeventiende-eeuwse smeedijzeren voet met koperen schaal.

De vroeger aan de preekstoel bevestigde zeventiende-eeuwse smeedijzeren arm met koperen bekken is nu bij het portaal onder het orgel geplaatst en doet dienst als collecteschaal. Een eikenhouten balustradehek uit 1637 sluit de aan weerszijden van een middenpad gerangschikte stoelenrijen af. Op smeedijzeren armen langs de muren bevinden zich vijftien, zeventiende-eeuwse kandelaren die vroeger op de houten banken bevestigd waren.

Grafzerk (o.a. van Sebo Huninga uit 1661)

Het orgel bezit zeventien registers.

De binnenkant van de kerk werd bij de restauratie in 1961 radicaal veranderd. Het oude hoogkoor kreeg weer de oude functie van liturgisch centrum (met een nieuwe Avondmaalstafel) en de nieuwe stoelen werden in de oude lengterichting (oost-west) geplaatst. In de oostgevel werden bij de restauratie een drietal door korfbogen afgedekte spaarnissen gevonden, een piscina bleek niet te vinden. Het houten tongewelf met de plafondrozetten en de zware zwart gemarmerde houten kooflijst met consoles werden in 1783 vervaardigd door J.G. Reusscher.